

ESY **ti**eto

3/2003

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI

**Uhkapilvet eivät poistuneet
veroratkaisuilla s. 4**

Eurooppa harmaantuu nopeasti s. 8

Apteekkien Eläkekassalla vahvat valttikortit s. 10

3/2003

Sisältö

3

Pääkirjoitus: Paljon puhetta - paljon villoja!

4

Uhkakilvet eivät poistuneet veroratkaisuilla

7

Ajankohtaista lainsäädännöstä

8

Eurooppa harmaantuu. Nuorilla huikeat näkymät

10

**Apteekkiälällä osataan:
Vakavaraisuus ja alhaiset vakuutusmaksut kassan valtteja**

13

Eläkesäätiöt ja eläkekassat toimintapiiri 2003

14

Tärkeitä lukuja vuodelle 2004

15

Kuvasatoa syksyn 2003 koulutuksista

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYS - ESY RY.

KALEVANKATU 13, 3. KERROS

00100 HELSINKI

PUH. (09) 687 7440

FAKSI (09) 6877 4440

SÄHKÖPOSTI: ETUNIMI.SUKUNIMI@ELAKESAATIOYHDISTYS.FI

WWW.ELAKESAATIOYHDISTYS.FI

ESYtieto

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN
JÄSENLEHTI

Julkaisija

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYS - ESY RY.
KALEVANKATU 13, 3. KERROS
00100 HELSINKI
PUH. (09) 687 7440
FAKSI (09) 6877 4440

Päätoimittaja

JOUKO BERGIUS

Toimitus

KEYPRESS OY
PUH. 040 5050 677

Taitto

SUL JULKAISUT OY
PETRI KUHNO

Kirjapaino

ECAPAINO OY, LAHTI

ISSN 0785-5931

KANSIEN KUVAT: PETRI KUHNO

Paljon puhetta – paljon villoja!

■ Syyslukukauden ollessa loppullaan on syytä kerrata syksyn seminaarien satoa. Suosituin puheenaihe eläkesektorilla on ollut Garantian 10-vuotistilaisuudessa konsernijohtaja Björn Wahlroosin puheenvuoro, jonka sanavalintoja hän itsekin piti hieman toloina. Valitettavasti tilaisuudesta on jäänyt useille tahoille mieleen vain tämä osuus. Mielestäni edeltävätkin puheenvuorot sisälsivät painavaa sanottavaa. Juhlaja oli laittanut sanojat ja sanomat hyvään järjestykseen: ajateltavaa ja pohdittavaa riittää.

Asiasisällön aloitti toimitusjohtaja Kari Puro kertomalla, että vuoden vaihteessa 2003/2004 TEL-järjestelmän eläkevastuu on 190 mrd. euroa ja siitä on katettuna 51 mrd. euroa eli eläkevastuusta on katettuna 27 prosenttia. Vastausta kysymykseen, mikä olisi katetun eläkevastuun oikea määrä, ei Purolla ollut. Lähinnä todettiin, että EU:n alueella Suomen tilanne on keskiarvon paremmalla puolella.

Vuorineuvos Jaakko Rauramo puolestaan pohti työeläkkeen kustannuksia teollisuuden kilpailukyyn näkökulmasta. Suoraviivaiseen tyyliinsä ja selkeäsanaisesti Rauramo ilmoitti, ettei teollisuuden kilpailukykyä voida vaarantaa sälyttämällä palkkatekijään liittyviä kustannustekijöitä Suomen kilpailumaita korkeammilla eläkevakuuttamisen kustannuksilla.

Johdonmukaista kansantalouden näkökulmasta olisi, että henkilöiden pitäisi yhä enenevässä määrin ottaa vastuuta henkilökohtaisesta eläketurvastaan. Professori Vesa Puttosen mukaan ”jonkun pitää säästää omaakin tulevaisuutta varten”. Sukupolvien välinen näkemysero oli puettu kysymykseen: ”Mikä yhtiö sijoittaa, kuten vanhempani haluaisivat? Entä, niin kuin lapseni haluaisivat?”

Puttosen mukaan, jos järjestelmää sinänsä ei aiota muuttaa, pohdinta keskittyy laskuperustekorkoon ja sen määrittelyyn. Kuten tunnettua, TEL-maksun korotuspaineita voidaan alentaa hyvillä sijoitustoiminnan tuotoilla.

Kuinka sijoitustoiminta saataisiin parhaiten palvelemaan työeläkejärjestelmää? Konsernijohtaja Wahlroos kiinnitti

puheenvuorossaan huomiota kahteen seikkaan järjestelmän hallintokustannuksiin ja sijoitustoiminnan tuottoihin. Keskitetty järjestelmä hallintoasioihin ja hajautettu sijoitustoimintaan olisivat hänen mielestään nykytilanteeseen verrattuna tehokkaampia.

Samoilla teemoilla jatkettiin Eläketurvakeskuksen Työeläkepäivässä marraskuun lopulla. Talouden näkökulmasta eläkeasiasiaa pohdittiin perusteellisesti. Eläkkeiden rahastoinnin kannalta Suomen tilanne EU:ssa on hyvinkin kohtuullinen ja toisaalta eläkeikäkysymyksen vaikutus eläkevastuisiin on hyvin tiedostettu. Myös suurten ikäluokkien on syytä harkita, jos mahdollista, koska siirtyä eläkkeelle. Suomen hallituksen tavoitteena on työllisyyden nosto vuoteen 2010 mennessä 75 %:in. Tähän tavoitteeseen pyritään kaikin keinoin. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävissä yksilöllisten eläkevakuutusten verövähennyskelpoisuuden rajoitukset varsinkin eläkeiän osalta.

Mielestäni ETK:n toimitusjohtaja Rantalan isännöimä Työeläkepäivä antoi hyvää perustietoa eläkejärjestelmän tuleviin haasteisiin.

Syksyn aherrus palkitaan joululomalla. Lämmintä joulumieltä lehtemme lukijoille!

Jouko Bergius

■ ■ TT:n (Teollisuus ja Työnantajat) toimitusjohtajan virkaa hoitava varatoimitusjohtaja Tarmo Korpela ei usko eri tahoilta väläytelyihin talouden elpymisen kiiltokuvaan. Yleistunnelma sekä kansainvälisesti että Suomen näkökulmasta on, että hitaan kasvun kausi tai jopa taantuma jatkuu myös lähivuosina. Lääkkeeksi Korpela suosittelee korkean tason osaamisen ja innovatiivisuuden suosimisen rinnalle myös työllisyyttä lisääviä matalamman tuottavuuden aloja tukevia ratkaisuja. Näitä ovat verotuksen, sosiaaliturvan ja palkkapolitiikan uudistamiset.

TEKSTI JA KUVAT: KIRSTI TONTTILA

Uhkapilvet eivät poistuneet veroratkaisuilla

Teollisuuden suhdannebarometrin marraskuisen selvityksen mukaan alan elpymisnäkökuvat ovat poikkeuksellisen epäyhtenäiset. Tilanne yleisesti ottaen on huono, mutta esimerkiksi teknologiateollisuudella on odotuksia paremmista näkökuvista.

Tarmo Korpela on juuri palannut työmatkoilta USA:sta ja Brysselistä, jossa hän tapasi kollegoitaan. Näkökuvat Euroopan ja USA:n talouskasvuun ovat tuoreet. USA:ssa kansantalouden suuret alijäämät ovat edelleen olemassa. Kulutuskysyntää pystyttiin elvyttämään keinotekoisesti,

Tarvitsemme kipeästi uutta kasvua – tilaa ja vapautta.

mutta ongelmat eivät ole poistuneet. Euroopan yritysjohtajat ovat tulevaisuudesta todella huolissaan. Kilpailukykyinen Eurooppa 2010-luvulla hankkeen suhteen aidot toimenpiteet eivät ole lainkaan kunnossa ja rakenteelliset ongelmat ovat olemassa.

Suuria ongelmia tuovat myös uudet EU-maat sekä Kiina ja muu Aasia, jotka houkuttelevat tuotantoa pois Euroopasta. Euroopassa ei ole saatu kasvumootoreita käyntiin.

Uhkakuvat USA:n talousongelmista ja Euroopan rakenteellisista ongelmista antavat Suomessa aiheen varautua aikaisempaa hitaampaan kasvuun.

Suomi on pärjännyt globaalissa, avoimessa kilpailussa toistaiseksi hyvin ja tuotteet ovat menneet kaupaksi. Notkeammat maat, kuten entisen itäblokin maat sekä Aasia tarjoavat nyt kovan haasteen, johon emme pysty kunnolla vastaamaan. Tuotanto ja erityisesti sen kasvu siirtyy muualle.

Toimenpiteistä kehityksen keskeyttämiseksi puhutaan, mutta yhteiskunnallisessa keskustelussa se ei näy eikä päätöksenteossa. Nyt on havahduttu, mutta ollaanko jo jälkijunassa, kysyy Korpela. Meillä kestää liian kauan, ennen kuin uhkakuvat otetaan tosissaan.

Mihin voimme nykytilanteessa sitten itse aidosti vaikuttaa? Tuottavuutta on lisättävä, jotta voimme kantaa suomalaisen tuotannon korkeat kulut ja säilyttää kilpailukykyämme. Uusia huippuja nou-

see, mutta tietotaitomme on vaarassa siirtyä ulkomaille.

Valtiovallan toimenpiteillä verotuksen ja sosiaaliturvan kustannusten saattamiseksi kansainvälisesti kilpailukykyiseksi Suomi pystyy olemaan houkutteleva sijoitusmaa kehittyville ja innovatiivisille yrityksille ja niissä toimiville osaajille. Muuten pääkonttorit ja osaajat siirtyvät muualle.

– Tarvitsemme kipeästi uutta kasvua – tilaa ja vapautta. Emme pärjää kuitenkaan yksinomaan korkean teknologian osaajina, kehittäjinä ja innovatiivisina toimijoina. Rinnalle tarvitsemme matalamman tuottavuuden alueelle toimia, joilla työllisyyttä tuetaan. Muuten emme onnistu, sanoo Korpela.

Toimintatapoja pitäisi pystyä muuttamaan esimerkiksi palkkapolitiikalla niin, että emme putoaisi pois kilpailusta. Jos työ hinnoitellaan meillä liian kalliiksi, sen tekee joku toinen edullisemmin ja kilpailukykyisemmin muualla. Korkea globaali osaaminen ja palvelujen ja matalan tuottavuuden alojen kehittäminen kulkevat käsi kädessä. Kumpaakin tarvitaan.

INVESTOINNIT KARKAAVAT

Suomi pärjää edelleen suhteellisesti ottaen hyvin Euroopassa, mutta se ei riitä. TT:n teettämän tutkimuksen mukaan,

jossa yrityksiltä kysyttiin niiden investointeja kehittyviin maihin, kävi ilmi, että vuoteen 2007 mennessä investoinnit näihin maihin kolminkertaistuvat. Tähän asti yritykset ovat pystyneet pitämään työllisyyttä yllä kotimaassa entisellä tasolla.

Suomen houkuttelevuuden investointimaana Korpela näkee synkkänä.

– Se on hyvin haastavaa. Näillä ehdoilla emme voi saada houkutelua tänne uusia investointeja. Emme voi tarjota suuria markkinoita ja verotuksemme on jo jarrukapula. Venäjän markkinat vieressämme ovat tuoneet erilaisten konseptien keittelijöitä uusilta osaamisalueilta. Palvelupuolella on myös kansainvälisiä ketjuja tullut Suomeen. Mutta mitään ryntäystä tänne ei ole näkyvissä.

Vuoteen 2010 mennessä valtiovalta odottaa Suomen työllisyyden nousevan 75 prosenttiin. Korpelan mukaan työllisyysasteen nosto on vaikeaa. Teollisuuden

piirissä työllisyys vaihtelee suhdanteiden mukaan, mutta todellista kasvua ei ole näkyvissä. Yksi ongelma on työvoiman eläköityminen. Teollisuudessa kyllä rekrytoidaan vuosittain 25.000 – 30.000 henkilöä, mutta nettokasvua ei ole.

– Hyvän koulutuksen hankkivalle, kielitaitoiselle nuorelle on tulevaisuudessa varsin hyvät näkymät. Uhkana yhteiskunnalle on, ettemme omilla päätöksillämme pidä Suomea kilpailukykyisenä sijoitusmaana. Jos yritykset lähtevät ulos Suomesta, koulutettu työvoimakin karkaa.

Palvelusektorin rakentamiseen tarvitaan uutta työvoimaa ja se tarkoittaa myös siirtolaisuuden kasvua Suomeen. Vuonna 2020 väestöstämme jo 39,8 prosenttia on yli 60-vuotiaita. – Meitä käännellään täällä, naurahtaa Korpela.

YKSILÖLLISYYTTÄ TUETTAVA ELÄKERATKAISUISSA

Eläkemaksujen nousu on pystyttävä pysäyttämään. Työnantajan kustannusrasitus tulee mitoittaa niin, että tuotannon kasvulle taataan edellytykset. Nykyiset toimenpiteet eivät siihen riitä, toteaa Korpela.

Kustannuspaineet kohdistuvat yleiseen järjestelmään. Vapaaehtoista eläkesäästämistä pitäisi tukea ja kannustaa yksilölliseen ratkaisuun. Jatkossa tämä on vielä tärkeämpää, koska tarve rajoittaa lakisäateisten kustannusten nousua lisääntyy. On oikein, että työntekijä voi yksilöllisesti itse maksamalla vaikuttaa eläketasoonsa.

– On väärin luulla, että vapaaehtoiset eläkejärjestelmät kannustaisivat varhaiseläkkeelle. Varhaisen eläkkeelle siirtymisen ratkaisut ovat sosiaalipolitiikkamme seurauksia viime vuosikymmeneltä ja nyt niitä puretaan. Korpela peräänkuuluttaa lisää vastuuta ja yksilöllisyyttä eläkeratkaisuissa. Kun itse osallistuu eläkkeensä kustannuksiin, kiinnostuu siitä, miten kustannusten ja edun välinen yhteys toimii, sanoo Korpela.

VERORATKAISULLE RISUJA JA RUUSUJA

TT on antanut jo hallitukselle kiitosta mm. yhteisöverokannan laskusta. Näin oli pakko vastata kilpailuun. Tässä tilanteessa sillä saavutetaan kohtuullisen hyvätulos. Hallitus joutuu Korpelan mukaan vielä arvioimaan, oliko alennus riittävä. Mielenkiintoista on myös nähdä miten naapurimme Ruotsi nyt reagoi.

Kiitosta saa myös sukupolvenvaihdon verotus. Tosin se olisi Korpelan mielestä pitänyt tehdä jo edellisessä hallituksessa.

Osinkoverotusratkaisu oli sen sijaan erittäin huono. Ensinnäkin se kohdistuu vain suomalaisiin osakkeenomistajiin. Listattujen yhtiöiden osalta ratkaisu joutuu siihen, että sijoittajat joutuvat hakemaan tuottoa salkun pyörityksellä ja pitkäaikainen omistus kärsii.

Osinkoveroratkaisu kohtelee ankarasti erityisesti menestyneiden keskisuurten ja suurten yhtiöiden omistajia. Ongelmat

ovat vähäisempiä tähdenlentoyrityksissä, joissa kasvuyrityksen omistaja hakee tuoton yrityksen myynnin kautta. Kipeimmin ratkaisu puree keskisuuriin perheyrittäjiin, joissa omistus ja yritys nivoutuvat tiiviisti yhteen ja jotka halutaan säilyttää sukupolvelta toiselle. Riskinotto ky huononee. Euromääräinen 90.000, osinkoleikkuri, 9 prosentin tuoton ylittävän osuuden 70 prosenttinen veronalaisuus ja varallisuusveron pysyminen lähes ennallaan kohdistuvat kaikki keskisuuriin ja suuriinkin yrityksiin. Pieniin yrityksiin leikkuri ei juuri iske. Pysyvä, kasvollinen omistaja joutuu ottamaan tuoton osinkoina. 90.000 euron katto voi hirttä kiinni jo ennen kuin varallisuusvero saadaan maksettua. TT onkin jättänyt pääministerille ja hallitukselle toivomuksen, että se arvioisi vielä osinkoverotuksen osuutta uudestaan.

Toinen suuri pettymys oli, että ylintä marginaaliveroa ei alennettu, vaikka se oli kirjattu hallitusohjelmaan. Muualla maailmassa on tässä tehty erittäin tuntuvia pudotuksia poistamalla esimerkiksi kertaheitolla ylin marginaaliluokka kokonaan. Näin on tehty siksi, että ylin kärki, osajat ja asiantuntijat pysyisivät maassa.

Hallitus on jatkanut tuloverokevennyksiä. Tuloverotus on edelleen kansainvälisesti erittäin ankara. Sitä tulee keventää vielä lisää hallituskaudella, vaatii Korpela.

– Tähänastinen kokemus on osoittanut, ettei meillä ole pystytty rakenteellisiin korjauksiin. Suomi Tanskan ohella on ankarasti verottava maa ja tämä heijastuu heikkoon kilpailukykyyn ylimmissä tuloluokissa. Kun yhteiskunnassa kuitenkin vannotaan korkean osaamisen nimien, tässä on selkeä ristiriita. Se tekee Suomesta kilpailukyvyttömän, ennustaa Tarmo Korpela.

Ajankohtaista lainsäädännöstä

HALLITUKSEN ESITYS (154/2003) YKSITYISTEN ALOJEN TYÖELÄKELAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISESTA

■ Tasavallan presidentti on 28.11.2003 antanut asiaa koskevan hallituksen esityksen yksityisten alojen työeläkelainsäädännön muuttamiseksi.

Hallitus esittää, että kuntoutusta koskevaa lainsäädäntöä tarkistettaisiin sillä tavoin, että kuntoutusta hakevalla olisi oikeus hakea ennakkopäätös kuntoutuksen saamisedellytyksistä, vaikka hänelle ei olisikaan vielä tehty kuntoutussuunnitelmaa.

Lisäksi muutoksia ja tarkennuksia työeläkelainsäädäntöön esitetään vuoden 2004 alusta voimaan tulevien velan vanhentumisesta annetun lain sekä hallintolain (korvaa hallintomenettelylain) johdosta.

Eläkesäätiöyhdistys tulee antamaan yleiskirjeen edellä mainitun hallituksen esityksen vaikutuksesta eläkesäätiöiden ja eläkekassojen vapaaehtoiseen lisäeläketurvaan.

Laajempi esitys työeläkelainsäädännön muuttamiseksi on edelleen hallituksen valmisteltavana. Muutokset tulevat koskemaan aiemmin 27.6.2003 vahvistettuja yksityisen alan eläkelakeja. Tämän hallituksen esityksen antamispäivästä ei ole vielä tietoa.

ELÄKEKASSOJEN LAKISÄÄTEISEN JÄSENYIDEN PURKAMINEN VAKUUTUSKASSOJEN YHDISTYKSESSÄ (HE 130/2003)

■ Tasavallan presidentti on antanut asiaa koskevan hallituksen esityksen vakuutuslainsäädännön muuttamisesta eduskunnalle 24.10.2003. Hallitus esittää, että eläkekassojen jäsenyys vakuutuslainsäädännön yhteydessä muuttuisi vapaaehtoiseksi.

Lisäksi hallitus esittää, että vakuutuslainsäädännön yhteydessä toimivan vakuutuslautakunnan toimivaltaa rajoitetaan yhdistykseen kuulumattomien eläke-

kassojen osalta. Eläkesäätiöyhdistys ja Kuluttajien Vakuutustoimisto perustavat yhteishankkeena vastaavan lautakuntamenettelyn Eläkesäätiöyhdistyksen kuuluville lisäeläketurvaan hoitaville eläkekassoille ja eläkesäätiöille.

Hallituksen esitys vakuutuslainsäädännön muuttamisesta on tällä hetkellä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön käsiteltävänä. Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on vahvistettu.

TYÖELÄKEKUNTOUTUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VOIMAANTULO VUODEN 2004 ALUSTA

■ Työntekijäin eläkelain muuttamisesta annettu laki (188/2003) tulee voimaan vuoden 2004 alusta. Lain tavoitteena on painottaa kuntoutuksen ensisijaisuutta työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden.

Lain perusteella työntekijällä on subjektiivinen oikeus ammatillisen kuntoutuksen saamiseen, jos sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa työkyvyttömyyden uhkan ja jos myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen sisältyisi tulevan ajan eläkeosuus. Lisäksi ammatilliseen kuntoutukseen olisi oikeus, jos työntekijä jo saa täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä.

Työkyvyttömyyden uhkan arvioinnissa kiinnitetään huomiota, kuinka kauan hakija on ollut samassa ammatissa, hakijan ikään, ammattitaitoon sekä koulutukseen. Kuntoutusoikeuden saamiseksi edellytetään, että työkyvyttömyyden uhka voidaan torjua tarkoituksenmukaisella ammatillisella kuntoutuksella, jolla mahdollistetaan hakijan paluu työelämään tai estetään/lykätään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

Oikeutta ammatilliseen kuntoutukseen ei työntekijäin eläkelain mukaan ole, jos työntekijällä on oikeus kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai kuntoutusta koskevan lainsäädännön perusteella.

TEKSTI JA KUVA: KIRSTI TONTTILA

Eurooppa harmaantuu

Nuorilla huikeat näkymät

Sosiaali- ja terveysministeriössä ollaan jo vuosikausia yritetty edistää työeläkerintaman avointa kilpailua. Siksi nyt toteutettuja, avointa kilpailua edistäviä uudistuksia tervehditään ilolla. Kilpailu vakuutusyhtiöiden välillä ei voi kuitenkaan toteutua samanlaisena kuin tavallisessa yritysmaailmassa. Eläkkeet on taattava ja vakavaraisuussäännöt asettavat omat reunaehdonsa. Yhteisvastuuta tarvitaan turvaamaan jäsenten edut.

Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston ylijohdaja Tarmo Pukkila katsoo kohtuullisen tyytyväisenä kilpailutyöryhmän ja sen jatkoselvitysten seurauksena syntyneitä ratkaisuja ja lisääntyvää avoimuutta.

– Mm. vakuutuskantojen siirto puhuttaa kuitenkin vielä paljon ja toteutettua ratkaisua on jo nyt arvosteltu. Myös laskuperustekorona määritys hierittää. Rantalan jälkimmäinen ehdotus laskuperustekorkokaavaksi antoi tämän hetkisillä vakavaraisuusarvoilla 0,8 prosenttia alemman laskuperustekorona arvon kuin Rantalan esittämä ensimmäinen kaava viime vuodelta.

Koko eläkejärjestelmän tarkoituksena on taata ihmisille eläkkeet. Hyvinä tuotovuosina eläkemaksuja voidaan hillitä. Kun vakavaraisuudet ovat alhaalla, Rantalan kaavan mukaan laskuperustekorona

määräytymisessä tuetaan riskinottomahdollisuutta nykyistä enemmän. Kaavan käyttö tuo läpinäkyvyyttä, jota Pukkila pitää hyvänä. Laskuperustekorona määrittäminen on iso asia, joka herättää keskustelua, kulloisestakin kaavasta tai määräytymistavasta riippumatta. Talouden kehitys määrää keskeisiltä osin korona arvon.

Avattu kilpailu ei kuitenkaan ole vielä synnyttänyt uusia eläkesäätiöitä. Pukkilan mukaan aika näyttää, ovatko toteutetut lainsäädäntömuutokset riittäviä uusien säätiöiden ja kassojen perustamisen kannalta. Kaikkia ongelmia ei pystyty kerralla ratkaisemaan.

YHTEISVASTUU TAKUUNA

Täytyy myös pohtia kilpailun merkitystä eläkejärjestelmässä. Pukkila korostaa yhteisvastuuta. USA:ssa yhteisvastuujärjestelmä on sekä henki- että vahinkova-

kuutussektorilla. On väitetty, että Moral hazard houkuttelee holtittomuuteen. Tästä huolimatta Pukkila kannattaa yhteisvastuujärjestelmiä vakuustustoiminnassa. Viime vuosikymmenellä yhteisvastuujärjestelmät rakennettiin lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen, liikennevakuutukseen ja potilasvakuutukseen. Suomessa vapaaehtoisesta henki- ja vahinkovakuutuksesta yhteisvastuujärjestelmät puuttuvat.

Säätelyä ja valvontaa tarvitaan. Valvonnan tavoitteena on vakuutettujen etujen suojaaminen, mutta vakuutusvalvoja ei pysty takaamaan, etteivät vakuutetut kärsisi taloudellisia menetyksiä esim. vakuutusyhtiön konkurssissa.

Suomessa tilanne näyttää kohtuulliselta. Kansainvälisesti katsottuna voidaan todeta, että vakuutussektori on ollut kovilla mm. terrorismin, luonnonkatastro-

fien ja osakekurssien pitkän laskukauden takia. Saksassa nähtiin äskettäin henkivakuutusyhtiön konkurssi. Sen seurauksena Saksaan rakennettiin yhteisvastuujärjestelmä. Monissa muissakin maissa erityisesti henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuudet ovat laskeneet mm. runsaiden osakesijoitusten takia. Viime kuukausien myönteinen osakekurssien kehitys on jossain määrin helpottanut henkivakuutusyhtiöiden asemaa. Yllättävää on myös, että Yhdysvalloissa henkivakuutusyhtiöt ovat sijoittaneet osakkeisiin eurooppalaisia vähemmän ja ovat voineet paremmin.

Euroopan unionissa on käynnistynyt laajamittainen vakavaraisuuskehikon valmistelutyö. Onnistuessaan Solvenssi II -projekti tulee muuttamaan tilannetta. Solvenssi II:n myötä myös vakuutusvalvonta tulee kokemaan radikaaleja muutoksia. Vakuutus tuotteet ja vakuutus toiminta ovat vaikeita ja niitä tulee yhteiskunnan toimesta valvoa. Vakuutusyhtiöt ovat luonteeltaan aivan toisenlaisia kuin esim. keskenään kilpailevat ruokatavarakaupat. Vaikka vakuutuslaitos on kuinka vakavarainen tahansa tällä hetkellä, ei voi tietää mitä se on tulevaisuudessa, muistuttaa Pukkila. Hän huomauttaa, että Kuntien eläkevakuutuksella ei ole vakuutusyhtiöiden tapaan vakavaraisuusvaatimuksia. Se ei siis ole vakuutusyhtiö eikä sitä niin muodoin sääntele esim. vakuutusyhtiölaki.

Sijoitustoiminnassa hajauttaminen on yksi välttämätön keino suojata sijoitus salkkua. Maailmanlaajuisia pörssiromahduksia vastaan senkin teho heikkenee. Vakuutusyhtiöiden osalta 90-luvun lopun korkeisiin tuottoihin ei enää päästä. EU:ssa työeläkejärjestelmä jätettiin vakuutusdirektiivien sääntelyn ulkopuolelle, joten työeläkejärjestelmää voidaan kehittää kotimaisen lainsäädännön turvin. Suomen EU-liittymissopimukseen sisältyvästä poikkeuksesta TEL:n osalta Suomi haluaa pitää kiinni myös EU:n uutta perustuslakia rakennettaessa. Suomi on kuitenkin sitoutunut siihen, että

työeläkevakuutusyhtiöt voivat meillä olla ulkomaisessa omistuksessa.

TYÖPAIKKOJEN SÄILYMINEN ELINEHTO

Sosiaaliturvajärjestelmämme on asumisperusteinen keskeisiltä osiltaan. Kun EU:n yksi päätavoitteista on kuitenkin vapaa liikkuvuus, EU tuo haasteita Suomen asumisperusteiselle järjestelmälle. Asiaa on käsitelty viime aikoina myös tiedotusvälineissä.

Suomen asumisperusteinen järjestelmä on siis kovien haasteiden edessä. Samoin TEL, koska työpaikat ovat tavallaan myös asumisperusteisia. Kysymys kuuluu, riittääkö Suomessa työpaikkoja tulevaisuudessa.

Jos 1000 työntekijän yritys siirtää tuotantonsa halvan työvoiman maahan, olemme heti suuren ongelman edessä. Työpaikkojen pysyminen onkin järjestelmällemme elintärkeää.

Miten saamme sitten työpaikat pysymään Suomessa? Työpaikkojen säilyminen Suomessa onkin työeläkejärjestelmän kannalta kohtalon kysymys.

Toisaalta hehkutetaan, että Suomi on maailman kilpailukykyisin maa. Missä se näkyy, kysyy Pukkila. Sijoitukset virtaavat ulos, verotus, ilmastomme ja byrokraatia ovat kapuloina rattaissa. Tuskaa ei myöskään vähennä se, että koko Eurooppa ikääntyy erittäin nopeasti.

USA, Kanada, Australia, Kiina, Intia ja muu Aasia kasvavat nopeasti. Eurooppa on harmaantuva kansakunta. Se, että Eurooppa tulisi olemaan tulevaisuudessa maailman kilpailukykyisin alue, voidaan toki kirjoittaa paperilla ja pistää ehkä hyllyyn, toteaa Pukkila. Tavoittees- sinänsä ei ole mitään vikaa, mutta tämän hetken näkymien mukaan keinot tavoitteen saavuttamiseksi näyttävät vähäisiltä, hän lisää.

Yhtenä lääkkeenä harmaantumisen lieventämiseen Pukkila pitää eläkkeelle siirtymisen asteittaista myöhentämistä.

Eläkeratkaisuissaan Suomi sijoittuu kohtuullisen hyvälle tasolle. Eläkevarojen rahastoinnissa on Suomessa korkeam-

malla tasolla kuin useimmissa muissa EU:n jäsenmaissa. Suomi on siis varautunut rahastoinnin osalta tulevaan paremmin kuin monet muut maat. Rahastoinnista huolimatta Suomessakin on edessä työeläkemaksun asteittainen nousu.

Eurooppalaisittain mitattuna suomalaisten eläke-edut eivät ole huippuluokkaa. Esimerkiksi Hollannissa peruseläke on noin 800 € nettona kuukaudessa ja sen päälle tulevat muut eläkkeet. Eläke-erot Suomen ja Hollannin välillä heijastelevat eroja palkkauksessa.

TULEVAISUUS EPÄVARMA

Tulevaisuuden avainkysymykset ovat: millä säilytetään työpaikat, miten Suomi saadaan jatkossakin säilymään kilpailukykyisenä ja millä ehkäistään ikääntymisvaikutukset, luettelee Pukkila.

Väestön nopea ikääntyminen aiheuttaa mittavat haasteet mm. terveyden- ja vanhustenhuollon rahoituksen osalta.

SE MITEN SELVIÄMME, RIIPPUU TALOUDELLISESTA KEHITYKSESTÄ

Vuoteen 2010 mennessä valtiolta jää eläkkeelle vajaat puolet sen työntekijöistä, maalailee Pukkila. Kolmenkymmenen vuoden kuluttua 65 vuotta täyttäneitä on noin 600.000 enemmän kuin tänä päivänä. Taitaa tulla tilaa eläkeläisten edunvalvojille.

Nuorilla, koulutetuilla ihmisillä on hyvät tulevaisuuden näkymät ja työpaikoissa valinnan varaa. Tietotekniikka tarjoaa valtavat mahdollisuudet keskittää toimintoja, vapauttaa työvoimaa uudeniin tehtäviin ja lisätä tuottavuutta. On kuitenkin ammatteja, joissa tarvitaan aina ihmisiä.

Nuorilla on siis tänä päivänä Suomessa huikeat näkymät, sillä lähivuosina työpaikkoja avautuu merkittävästi. Mutta kolikolla on käänköpuolensakin. Noin 20 prosenttia nuorista ei hakeudu lainkaan koulutukseen peruskoulun jälkeen ja edessä on helposti syrjäytyminen. Vaarana onkin, että työvoimapulasta huolimatta työttömyys pysyy edelleen korkealla tasolla.

Apteekkiialalla osataan:

Vakavaraisuus ja alhaiset vakuutusmaksut kassan valtteja

TEKSTI JA KUVAT: KIRSTI TONTTILA

Apteekkien Eläkekassa on Suomen vanhin eläkelaitos. Se perustettiin vuonna 1864. Virkeän vanhuksen valtteina ovat olleet kautta historian asiakaskunnan hyvän tuntemuksen lisäksi alan keskimääräistä parempi vakavaraisuus ja yleiseen TEL-tasoon verrattuna alhaisemmat vakuutusmaksut. Samat valtit tulevat pätemään jatkossakin.

Apteekkien Eläkekassa hoitaa Suomen yksityisapteekkien työntekijäin TEL-vakuutuksia ja yrittäjäin eläkelain mukaista eläketurvaa sekä farmaseuttisen henkilökunnan lisäeläketurvaa. Kassan toiminta jakautuu kolmeen osastoon. A-osasto vastaa farmaseuttisen henkilöstön lisäeläketurvasta, B-osastoon kuuluvat kaikki apteekkien palveluksessa olevat työntekijät ja yrittäjäin eläkelain peruseläketurvan mukaiseen C-osastoon kuuluvat apteekkarit ja heidän apteekkityös-
sä avustavat perheenjäsenensä.

Vakuutettuja on Apteekkien Eläkekassassa yhteensä noin 6800, joista yrittäjä-

eläketurvan piirissä on 612.

Apteekkien Eläkekassassa on ainoa merkittävä edelleen avoinna oleva lisäetu kassoissa ja säätiöissä. Sen jäsenten eläkeikä on 63 vuotta, täysi eläke saavutetaan 30 työvuodella ja lisäksi kassassa on kahden kuukauden eläkepalkkaa vastaava hautausavustus.

NAISVALTA

Kassan jäsenistö on vahvasti naisennemistöinen – miehiä jäsenistössä on vain noin viisi prosenttia.

Eläkeläisiä on yhteensä noin 4200 ja viime vuonna eläkkeitä ja muita korva-

Kari Joutsa on mukana myös ESY:n hallituksessa. Hallituksen jäsen pääsee hänen mielestään olemaan mukana vaikuttamassa alan kehitykseen laajalla skaalalla.

uksia maksettiin yhteensä 38,4 miljoonaa euroa. Eläkekassan kokonaisvastuu oli viime vuoden lopussa 276 miljoonaa euroa.

Apteekkien Eläkekassa työllistää 15 henkilöä, joista viisi on eläkepuolella, viisi kiinteistöpuolella ja neljä vastaa taloudesta. Lisäksi toimintoja on ulkoistettu ja varsinkin sijoitustoiminnassa käytetään ulkopuolista asiantuntemusta. Eläkekassan toimitusjohtajana on jo kymmenen vuoden ajan toiminut varatuomari Kari Joutsa.

PAINO KIINTEISTÖISSÄ

Vielä kymmenen vuotta sitten, kun Kari Joutsa siirtyi taloon Alkon Eläkesäätiöstä, kassan varoista lähes 60 prosenttia oli sijoitettu kiinteistöihin. Tänä päivänä kiinteistöjen osuus on 31 prosenttia. Si-

joitettavan omaisuuden arvo on noin 300 miljoonaa euroa. Muihin eläkelaitoksiin verrattuna Apteekkien Eläkekassa luottaa vahvasti osakkeisiin. Niiden osuus on noin 28 %.

– Osakepitoisuus on viimeisinä vaikeina vuosina aiheuttanut sen, että vakavaraisuus on hiponut tavoitevyöhykkeen alarajaa. Vakavaraisuusaste on nyt noin 20 prosenttia. Hyvinä vuosina kerätyt vakavaraisuuspuskurit ovat kuitenkin pystyneet pehmentämään huonompien vuosien tulosta. Vastuut on hyvin katettu eikä mihinkään pakkomyynteihin ole ollut tarvetta, sanoo Joutsa.

Eläkekassan tulevaisuus näyttää Joutsasta hyvältä, mutta takavuosien sijoitustoiminnan kultahetkiin ja onnistumisiin ei varmasti enää päästä. Apteekkien Eläkekassa koki hyvät vuodet vielä alaa po-

sitiivisemmin. Sijoitustoiminta oli järkevää eikä takaisinlainausta ollut.

Kassan vahvuutena on oman kentän ja jäsenistön sekä alan hyvä tuntemus.

– Ollaan ikään kuin samaa perhettä, kiteyttää Kari Joutsa. Myös vakuutusmaksun taso on keskeinen tekijä, mutta sitä ei saa pitää liian alhaalla vakavaraisuudesta tinkien.

– Kassaa tulee hoitaa niin kuin huolellinen mies talouttaan. Tarpeettoman tarkat säännökset sallituista sijoituskohteista vaikeuttavat tuloksellista sijoitustoimintaa. Liikaa riskinottoa tulee välttää, jotta jatkossakin pärjätään, sanoo Joutsa.

Liika valvonta ja sääntely sekä laskuperustekorke saavat Joutsalta moitteita.

– Laskuperustekoron pitäisi heijastella markkinatilannetta ja perustua saatavissa

Eläkekassaa tulee hoitaa niin kuin huolellinen mies hoitaa talouttaan. Liikaa riskinottoa tulee välttää ja varastossa pitää olla eväitä huonojenkin päivien varalle.

olevaan riskittömään tuottoon. Vakavaraisuuspuskureita on parina viime vuotena jouduttu purkamaan liian korkean laskuperustekorona takia ja seurauksena on, että talouden elyessä laitoksilla ei enää ole säännösten edellyttämää vakavaraisuutta sijoittaa riittävästi riskipitoisempiin instrumentteihin. Tavallaan on ensin annettu toisella kädellä ja otettu takaisin toisella.

ESY:LLÄ TOIMIVA ORGANISAATIO

Tämän vuoden alusta Apteekkien Eläkekassa on kuulunut Eläkesäätiöyhdistykseen.

– Taustastani johtuen olen koko ajan ollut virittelemässä yhteistyötä Eläkesäätiöyhdistyksen suuntaan ja siirtymispää-

tökseen olen erittäin tyytyväinen. Nyt meillä on tiiviit kontaktit, koska ESY:n toimisto on samassa talossa kerrosta alempana. Olen myös hallituksen jäsen ja pääsen sekä joudun vaikuttamaan, Joutsa kiittelee.

Eläkesäätiöyhdistys joutuu ottamaan kantaa yllättävän moniin asioihin. Aina on esillä esim. uusia lainsäädäntö- ja sääntömuutoshankkeita, joista on annettava lausuntoja. Yhdistys ei tietenkään vain anna lausuntoja eri hankkeista, vaan pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan yhteiskunnan eri osapuolten suuntaan. Hallituksen jäsen pääsee olemaan laajalla skaalalla mukana vaikuttamassa alan kehitykseen.

Uuden edunvalvontajärjestön organi-

saatiota Joutsa kehuu hyväksi. Yhteiskuntasuhteiden hoito, lakiasiat ja koulutuksen kattavuus ja asiantuntemus saavat erityiskiitosta.

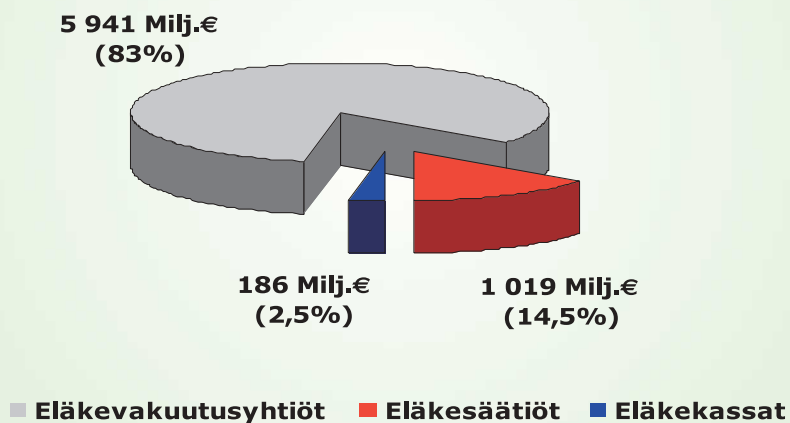
Tiet ovat nyt avoinna myös uusien eläkesäätiöiden ja -kassojen perustamiselle. Yhtään uutta laitosta ei kuitenkaan ole syntynyt. Missä vika?

– Markkinatilanne on ollut huono ja rohkeutta on puuttunut, summaa Joutsa. On täysin ymmärrettävää, ettei uusia säätiöitä ole nyt perustettu. Myös mukaan saatavan toimintapääoman alhainen taso jarruttaa halukkuutta. Kynnys on liian korkealla. Mutta tulevaisuuden suhteen pitää olla aina optimisti.

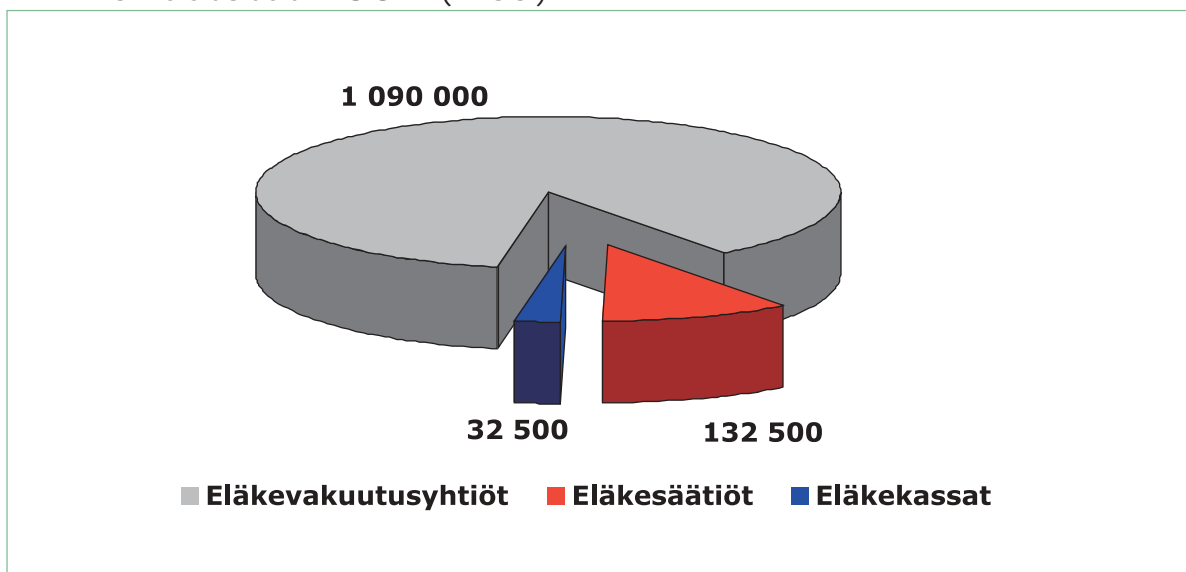
Eläkesäätiöt ja eläkekassat toimintapiiri 2003

■ TEL-ELÄKESÄÄTIÖT	9	11 500
■ AB-ELÄKESÄÄTIÖT	27	123 000
■ LISÄELÄKESÄÄTIÖT	61	23 500
■ ELÄKEKASSAT TEL/YEL	8	34 000
■ LISÄELÄKEKASSAT	8	9 500
■ YHTEENSÄ	113	201 500

TEL-PERUSTURVAN MUKAINEN MAKSUTULO 2002 (Milj.e)

TEL-vakuutetut 2002 (hlöä)

Tärkeitä lukuja VUODELLE 2004

TEL-maksu keskimäärin	2004	2003
(% palkkasummasta)	%	%
Vanhuuseläkeosa	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	1,3	1,4
Työttömyyseläkeosa	0,8	0,9
Tasausosa	15,5	15,3
Muut osat	1,1	1,1
Hyvitykset	-0,2	-0,2
Keskimääräinen TEL-maksu	21,4	21,4
Työnantajan osuus	16,8	16,8
Työntekijän osuus	4,6	4,6

**LASKUPERUSTEKORKO 1.1.2004 ALKAEN
4,5 % (4,0 %).**

**TEL:n piiriin kuuluvan ansioraja 229,34 euroa/kk
vuonna 2004**

TEL-indeksi	2004	2003
Työikäisten TEL-indeksiluku	2151	2103
Vanhuuseläkeikäisten TEL-indeksiluku	2028	2002

KALENTERIVARAUKSIA ELÄKESÄÄTIÖIDEN JA -KASSOJEN KOULUTUSTILAISUUKSIIN KEVÄÄLLÄ 2004

**A-ELÄKESÄÄTIÖIDEN JA LISÄELÄKEKASSOJEN
HALLITUSTEN UUSIEN JÄSENTEN
KOULUTUSTILAISUUS**
· To 18.3.2004, Ravintola Pääposti, Mannerheimin
aukio 1, Helsinki

**AB- JA B-ELÄKESÄÄTIÖIDEN JA ELÄKEKASSOJEN
HALLITUSTEN UUSIEN JÄSENTEN KOULUTUSTILAISUUS**
· Ke 10.3. - To 11.3.2004, Hanasaaren kulttuurikes-
kus, Espoo

**SIJOITUSTOIMINTA ELÄKESÄÄTIÖISSÄ JA -
KASSOISSA - KOKEMUKSIA VUODEN 2003
TILINPÄÄTÖKSESTÄ**
· Ti 20.4.2004, Katajanokan Kasino, Laivastonkatu 1,
Helsinki

**ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN KEVÄTSEMINAARI
2004**
· Ke 26. - To 27.5.2004, Sokos Hotel Viru, Tallinna

Tervetuloa tilaisuuksiin, tavataan oppimisen mer-
keissä!

Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry

Syksyn 2003 koulutusten kuvasatoa

TEL 2002 ja lisäeläkevastuun vapautuminen oli Helena Tulosen (VVV) aiheena 26.11.2003 lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen kirjanpito- ja tilinpäätöspäivässä 26.11.2003.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen kirjanpito- ja tilinpäätöspäivä 20.11.2003 Hanasaaressa.

Ryhmätöissä sijoitusseminaarissa Katajanokan Kasinolla 30.10.2003.

Jukka Kivekäs, VKK (ylh.) ja Mikko Nykänen, Sampo Pankista alustivat eläkesäätiöiden ja -kassojen työeläkekuntoutusseminaarissa 12.11.2003.

Maijaliisa Takanen, ETK, kertoi kuulumisista TYEL-vakuuttamisesta Eläkeuudistusten seminaarissa 16.9.2003.

Vuoden 2003 aikana oli Eläkesäätiöyhdistyksen koulutuksissa yhteensä lähes 700 osallistujaa. Lämmin kiitos kaikille luennoitsijoille sekä osallistujille. Tavataan taas ensi vuonna oppimisen merkeissä.

Hyvää joulua & onnellista uutta vuotta 2004

*Hyvää joulua
& onnellista uutta vuotta 2004*

